

مطالعه ارتباط سرمایه اجتماعی - فرهنگی با رفتار پرخطر اجتماعی دانشجویان دانشگاه‌های ایران

* طاها عشایری   ** طاهره جهان‌پرور   *** سولماز آوریده

* استادیار دانشکده علوم اجتماعی و عضو هیئت علمی گروه تاریخ و علوم اجتماعی علوم اجتماعی دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.
t.ashayeri@uma.ac.ir

** دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی فرهنگی، گروه علوم اجتماعی دانشکده علوم ارتباطات و رسانه، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، تهران، ایران.
jparvar@yahoo.com

*** استادیار گروه علوم اجتماعی دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

avarideh92@pnu.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۴/۰۲   تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۶/۱۷

چکیده

رفتارهای پرخطر در میان دانشجویان یکی از مسائل دانشگاهی و آموزش عالی کشور محسوب می‌شود، اعتیاد، دخانیات، رفتارهای پرخطر جنسی، رانندگی خطرناک، قانون‌گریزی و غیره، به کاهش کیفیت نظام دانشگاهی، افت تحصیلی و سلطه مسائل اجتماعی منفی بر فضای کلی نظام آموزشی شده است. سرمایه اجتماعی و فرهنگی نقش مهمی در کاهش رفتارهای پرخطر اجتماعی در میان دانشجویان دارد. روش تحقیق حاضر از نوع فرا تحلیل کمی و مرور سامانمند با تکیه بر منابع و اسناد علمی منتشر شده از سایت نورمگز، مگ ایران و ایران داک در بازه زمانی ۱۳۹۰-۱۴۰۳ است. از جامعه آماری ۲۴ پژوهش، با رعایت مراحل غربالگری و ملاک ورود (پیمایش و کمی بودن، دارا بودن حجم نمونه و ضریب همبستگی پیرسون و اسپیرمن، سطح معنی‌داری و اعتبار علمی)، ۱۳ سند به روش نمونه‌گیری غیراحتمالی (تعمدی و دسترس)، انتخاب و وارد نرم‌افزار cma2 شده است. آزمون مورد استفاده d کوهن و آفیشور و آزمون‌های Q است. در نهایت ضریب اندازه اثر (effect size) کوهن و فیشور نشان می‌دهد که سرمایه اجتماعی (۳۱ درصد) و سرمایه فرهنگی (۳۶ درصد) از تغییرات رفتار پرخطر دانشجویان را تبیین کرده و جهت این تأثیر معکوس است، همچنین سرمایه فرهنگی و اجتماعی (شاخص کلی سرمایه) به‌طور کلی ۴۱ درصد (معکوس) از تغییرات رفتار پرخطر اجتماعی را پیش‌بینی نموده است. در نهایت با افزایش سرمایه اجتماعی و فرهنگی به دلیل ارتقای ساختار حمایتی، انسجامی، مشارکتی، اعتماد و بهبود منزلت فرهنگی، آگاهی و سواد فرهنگی؛ از عادی شدن کنش‌های منفی، ناهنجارانه و پرخطر ممانعت نموده و تدریجی فضای دانشگاهی تبدیل به محیطی سالم، بهنجار و خودکنترل‌گر می‌گردد.

واژه‌های کلیدی: سطح سرمایه اجتماعی، سرمایه فرهنگی، رفتار پرخطر اجتماعی دانشجویان، سبک زندگی دانشجویان، دانشگاه.

نوع مقاله: علمی

۱- مقدمه و بیان مساله

می‌دهد فراتر از توصیف علت و معلولی مرسوم آن رفته و این رفتارها را به‌عنوان یک عنصر ضروری از عمل روزمره و آیین‌های جوانان مطالعه و بررسی کنند [۲۸]. از نگاه جامعه‌شناسی، ریسک (خطر) به‌طور تفکیک‌ناپذیری

تعریف اجتماعی رفتار پرخطر، در تنوعی از دنیای چندبعدی هنجارها، ارزش‌ها، آیین‌ها و گفتمان‌ها قرار گرفته و توجه به بسترهای اجتماعی درگیری در رفتار پرخطر و تولید دانش درباره آن‌ها، به محققان اجازه

در طی‌های اخیر تجربه کرده و تغییر در مسائل جنسی و معیارهای اجتماعی، فناوری ارتباطی باعث تغییرات اساسی و گسستن از ارزش‌های سنتی گردیده است. اوقات فراغت و جستجوی لذت دچار دگرگونی شده و این امر به مرور رفتارهای خطرناک و غیربهداشتی را افزایش داده و منجر به افزایش بیماری شایع گردیده است، شایع‌ترین آن اعتیاد و خودکشی در بین دانشجویان است [۳۹]. سرمایه فرهنگی و اجتماعی، تعیین‌کننده‌های اصلی در رفتار و کنش‌های اجتماعی بوده و آن را تحت تأثیر خود قرار می‌دهند. روابط، باورها، کردار و کنش‌ها در فضای سرمایه‌ها به منش اجتماعی تبدیل شده و ذائقه فرهنگی و اجتماعی سطحی از سلامت و ناهنجارهای رفتاری را شکل می‌دهد. سرمایه اجتماعی و فرهنگی، نقش کنترلی و پیشگیرانه در برابر رفتارهای پرخطر داشته و با ایجاد اعتماد، ناهنجارهای متقابل و سبک زندگی سالم در دانشگاه، میزان رفتارهای پرخطر میان دانشجویان را کاهش می‌دهد. جامعه دانشگاهی ایرانی یکی از مهم‌ترین نهادهای مؤثر در تغییرات اجتماعی و توسعه فرهنگی آن محسوب می‌شود به دلیل سیاست کلان نظام؛ حضور در دانشگاه از اقوام، فرهنگ و طبقات مختلف برحسب آزمون‌های ورود کنکور و با تکیه بر معیار شایستگی و تلاش اجتماعی فرد صورت می‌گیرد؛ ورود به فضای دانشگاهی و قرار گرفتن در محیط تازه، ناشناخته و نسبتاً غریب نسبت به فضای صمیمی، آشنا و عادت شده ساختاری (قبل از دانشگاه) با خود چالش‌های اجتماعی- فرهنگی مختلفی را خلق می‌کند. زیستن در خوابگاه؛ تعامل با استاد، پیوستن به گروه جدید و شکل‌گیری هویت نوین دانشجویی؛ تعارض و تضادهای فرهنگی میان گروه‌های قومی در دانشگاه و زیست خوابگاهی؛ وجود فشارها و محدودیت دانشگاهی به دلیل ناهنجارها و ارزش‌های خاص خود؛ گسستن از فضای نظام مدرسه و قرار گرفتن در فضای بسیار متفاوت دانشگاهی؛ دوری از مهم‌ترین نظام و نهاد اجتماعی بنام خانواده و درنهایت فشارهای آموزشی- علمی و محیطی دانشگاه آن‌ها را در مسیرهای مختلفی قرار می‌دهد، مهم‌ترین آن گرایش به رفتارهای پرخطر اجتماعی است. این پژوهش بر این ادعاست که در این فضای موجود طبق توصیف فوق؛ تقویت و حضور دو سرمایه فرهنگی و اجتماعی نقش تعیین‌کننده داشته و می‌تواند به‌عنوان الگوی مراقبتی

بافرنهنگ و ناهنجارهای اجتماعی درهم‌تنیده و دلیل آن نگاه و تعریفی اجتماعی از خطر بوده و ارتکاب رفتار پرخطر توسط افراد با قضاوت‌های اخلاقی محدودشده است [۳۱] درک و پیشگیری از رفتارهای پرخطر توسط نوجوانان و پیامدهای منفی آن روی توسعه اجتماعی و شخصیت آن‌ها؛ به‌عنوان مانعی جدی در برابر موفقیت‌های تحصیلی-دانشگاهی؛ امری بسیار الزامی است [۴۳] نظریه " رفتار مشکل و مسئله‌دار" که توسط جسور و جسور (۱۹۷۷) مطرح‌شده؛ رفتارهای پرخطر نوجوانان را از نگاه روانشناسی تبیین کرده و بر عنصر یادگیری اجتماعی در این امر تأکید می‌کند [۳۰] گرایش به سیگار، الکل، رفتارهای خودکشی، پرخوری و سبک تغذیه ناسالم، ترک تحصیل، تخریب عمدی یا وندالیسم، خشونت، فرار از منزل، رفتارهای پرخطر و ضداجتماعی هستند که دلایل فرهنگی-اجتماعی دارند [۳۴]. به لحاظ جامعه‌شناختی، رفتار پرخطری در تعامل میان عاملیت- ساختار است که یادگیری اجتماعی، ناهنجارها، باورها، نگرش‌ها در آن دخیل هستند [۲۹]. همسالان، گروه دوستی، ساختار محیطی، محرومیت‌های اجتماعی و نوع خانواده، مدرسه، نگرانی اقتصادی والدین و فضای خانواده آشفته می‌تواند افراد را به‌سوی سیگار، دخانیات، مشروبات الکلی، خودکشی و سایر رفتارهای پرخطر سوق دهد [۲۰] طبق نتایج مطالعات؛ خانواده‌های ورشکسته و ازهم‌گسیخته که در آن بین والدین مشاجره لطفی و خشونت وجود دارد، بیشتر مستعد رفتارهای پرخطر هستند؛ همچنین خانواده و دوستانی که فرهنگ سیگار کشیدن در بین آنها رایج است، به رفتارهای پرخطر افراد کمک می‌کند [۳۵] رفتار مخاطره‌آمیز بهداشتی از جمله تنباکو، مصرف بیش‌ازحد الکل، سوءمصرف مواد، رژیم غذایی ناسالم و تعامل جنسی محافظت نشده به نگرانی عمده جهانی درباره بیماری‌های غیرمصری تبدیل شده و در طبقه نوجوانان بسیار شایع است. رفتارهای مرتبط با سبک زندگی، مانند مصرف تنباکو و شاهدانه‌ها، مصرف مشروبات الکلی و بی‌تحریکی؛ رفتارهای پرخطر بهداشتی اساسی و مهم برای سلامتی و رفاه هستند [۲۴]. این رفتارها، منجر به کاهش سلامت روان، سلامت جسمانی و افت دستاوردهای آموزشی-دانشگاهی می‌شود که می‌تواند به نسل‌های بعدی و سنین بزرگ‌سالی نیز در اثر تکرار و تجربه، منتقل شود [۴۲] جامعه ایرانی تغییرات اساسی را

جمعی^۱ یک اجتماع، محله یا گروه و سازمانی برای دفاع از ارزش‌های مشترک، هنجارهای نهادینه است [۳۶] این کارایی جمعی حاصل نقطه مشترک دو مفهوم سرمایه اجتماعی و کنترل غیررسمی بوده و از انتقال بزهکاری و کج‌رفتاری در قالب الگوی هم‌نشینی افتراقی (گروه خرده‌فرهنگی) جلوگیری می‌کند [۱۳] سرمایه اجتماعی بر احساس مدنی و اعتماد درونی استوار است که امری نظارت و کنترل‌گر بر رفتارها و محیط پیرامون تلقی می‌شود؛ در این میان با افزایش میزان مشارکت در امور جمعی، خانوادگی و محلی، راهبردی مراقبتی فراگیر در برابر پیشگیری از مخاطره‌های اجتماعی-فرهنگی ایجاد می‌شود [۲۳] تمایل داوطلبان برای ترغیب به هنجارهای اجتماعی سالم و مبارزه با بیمارهای اجتماعی و همچنین احساس پیوند با هم‌نوعان یک محیط و ساکنان اجتماعی، از آثار کارکردی سرمایه اجتماعی در تأمین امنیت اجتماعی و مبارزه با پنجره شکسته است. این سرمایه برای کاهش جرائم و نرخ بزهکاری در جامعه محلی است [۴۱]. رابطه معکوسی میان سرمایه اجتماعی و جرائم خشونت‌آمیز وجود دارد [۴۴] مهم‌ترین متفکر حوزه سرمایه اجتماعی و راهبردی پیشگیرانه از رفتارهای پرخطر؛ رابرت پاتنام (۲۰۰۰) است؛ بر این تأکید دارد که اجتماعات و مناطق دارای سطح بالای سرمایه اجتماعی (صمیمت اجتماعی، آگاهی اجتماعی-مدنی، تعهد، اعتماد، مشارکت و تعلق اجتماعی-خویشاوندی) با گرایش به داشتن شهروندان سالم، بهنجار و غیر بزهکار رابطه دارند [۳۸] و متفکر مهم بعدی سرمایه فرهنگی و رفتار پرخطر؛ پیربردیو (۱۹۸۶) است که بر نقش مراقبتی و محافظتی از طریق آگاهی، سبک زندگی، سواد رسانه‌ای و مهارت‌های اجتماعی و دانش اجتماعی در برابر رفتارهای بزهکارانه و پرخطر تأکید اساسی دارد. در این میان؛ میزان خودکشی [۳۳]؛ جرائم و بزهکاری اجتماعی [۴۰]؛ قربانی جرائم شدن [۳۲] خشونت اجتماعی و ترس از جرم؛ رفتارهای الکی، مصرف دخانیات و رفتارهای قانونشکنانه پایین می‌آید. پاتنام سرمایه اجتماعی را حاصل تعامل، پیوند و ارتباط میان افراد، شبکه‌های اجتماعی و هنجارهای متقابلی و قابلیت اعتمادی می‌داند که به

دانشجویان در برابر گرایش به رفتارهای ناهنجارانه، پرخطر و آسیب‌زای اجتماعی-فرهنگی عمل کند. درنهایت هدف اصلی پژوهش عبارت است:

- مطالعه و بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر رفتار پرخطر اجتماعی در بین دانشجویان
- مطالعه و بررسی تأثیر سرمایه فرهنگی بر رفتار پرخطر اجتماعی در بین دانشجویان
- مطالعه و بررسی تأثیر شاخص کلی سرمایه بر رفتار پرخطر اجتماعی در بین دانشجویان

۲- مبانی و رویکردهای نظری

۳- رفتار پرخطر اجتماعی: مفهوم رفتار پرخطر بهداشتی می‌تواند به‌مثابه هرگونه کنش و فعالیتی توسط افرادی با فروانی یا شدتی که توصیف شود که رفتارهای خطرناک و ناسالم را تشدید و افزایش می‌دهد. رفتارهای پرخطر از جمله الکل، مواد مخدر، سوءاستفاده جنسی، رانندگی پرخطر و تمایل‌های خودکشی، رفتارهای ضداجتماعی و ضد هنجاری محسوب می‌شوند (ابادری و همکاران، ۲۰۱۳). به‌طور کلی رفتارهای پرخطر دانشجویی شامل خشونت اجتماعی؛ رانندگی پرخطر؛ مصرف داروهای غیرمجاز؛ خودکشی؛ اعتیاد به فضای مجازی؛ سبک غذایی ناسالم؛ مصرف سیگار و دخانیات؛ سبک غیرورزشی؛ مصرف الکل؛ روابط جنسی ناسالم و خطرناک است [۱۳].

۴- سرمایه اجتماعی: سرمایه اجتماعی به منابع قابل‌لمس و مشاهده‌ای اطلاق می‌شود که تعامل، ارتباط دوطرفه و روابط اجتماعی خلق‌کننده آن بوده و در گام بعدی آن‌ها را برای رسیدن به هدف و کالاهای مشترک تسهیل می‌کند [۲۶] سابقه و تاریخچه ارتباط سرمایه اجتماعی به‌مثابه نظام کنترلی با بزهکاری و کج‌رفتاری به مطالعات تراویس هیرشی (۱۹۶۹) برمی‌گردد. پیوستگی، درگیری (مشارکت)، تعهد و باورهای اجتماعی؛ عاملی کنترلی و بازدارنده در برابر رفتارهای پرخطر هستند [۱۲]. به‌طوری با تکرار پایدار و مداوم تعامل اجتماعی متقابل از جمله اعتماد، سهیم شدن در هنجار و ارزش‌ها؛ برای آن‌ها منابع (سرمایه، پشتیبان، حامی) ایجاد می‌شود که برای درمان وضعیت‌های ناخوشایند و اضطرابی (اورژانس اجتماعی) بکار گرفته شود که معادل آن کارایی

1. Collective efficacy
2. Social capital and Binformal social control

فضیلت مدنی منجر می‌شود [۳۸] و این فضیلت مدنی، تجمیعی از پیوستگی گروه‌های اجتماعی صمیمی، فضای گرم اجتماعی و سرمایه اجتماعی است که در برابر بحران و شرایط اضطراری، از اعضای خود مستقیم و غیرمستقیم محافظت و مراقبت می‌کند.

۵- سرمایه فرهنگی: مفهوم سرمایه فرهنگی اصطلاحی است که بورديو آن را در کتاب تمایز (۱۹۸۴) به کار برده و به پویایی و تقسیم‌بندی اجتماعی در جوامع معاصر (طبقاتی) و ارتباط آن با شکلی از سبک زندگی کمک شایانی نموده است. طبقه مسلط جامعه به لحاظ فرهنگی؛ منجر به سلطه آن در سلسله مراتب اجتماعی می‌گردد که در فضای اجتماعی آن را فرا گرفته و به کار می‌گیرد. در این میان سرمایه فرهنگی، دارای غیراقتصادی است. وی ضمن تشریح سرمایه فرهنگی و نقش آن در ارتقای سلامت رفتاری و اجتماعی؛ به سبک زندگی والا (سرمایه فرهنگی والا) و سبک زندگی عامیانه (طبقه پایین و فقیر) اشاره می‌کند که طبقه‌های بالا دارای سبک زندگی زیباشناختی داشته و به سبک غذایی سالم توجه کرده، اما در طبقه‌های پایین به رفتارهای کارکردی (نیازمحور)، غذاهای شکم‌پرکن، چربی‌دار و پرخوری بیشترین اهمیت بیشتری را می‌دهند [۳۷] وجود فقر فرهنگی به مثابه سرمایه فرهنگی مختل و چندپاره؛ عادت‌های رفتاری خطرناک را بین گروه‌های هم‌کیش، خانواده و ساکنان یک محیط ترویج می‌دهد و فقدان دانش، آگاهی لازم از پیامدهای رفتاری و ضعف مکانیسم‌های پیشگیرانه؛ باعث تکرار و گرایش به بزهکاری و کنش‌های پرخطر اجتماعی - فردی می‌گردد. به این ترتیب میزان رفتارهای پرخطر در لایه‌های پایین اجتماعی که در آن تبدیل به عادت‌های اجتماعی می‌شود؛ شایع‌تر است. تکرار رفتارهای مرتبط با اعتیاد، مصرف دخانیات و عادی شدن ناهنجاری‌ها در قالب جشن، مناسک‌های جمعی، مهمانی دورهمی و دوستانه؛ باعث تبدیل شدن آن به ذائقه اجتماعی می‌گردد. به زعم وی؛ گروه طبقاتی بر اساس سرمایه‌های فرهنگی و اجتماعی و گونه سبک زندگی از همدیگر متمایز می‌شوند [۱۱] بک زندگی بادانش و ترجیحات موسیقی، خواندن، غذا و فعالیت‌های اوقات فراغت و مسائل اخلاقی

تبیین می‌شود؛ نگرش فرد را نسبت به رفتارها و نحوه انجام آن تغییر می‌دهد. سرمایه فرهنگی به مجموعه از توانمندی‌ها، عادت‌ها و طبع فرهنگی (دانش، سلیقه، زبان، ذوق، سبک زندگی) دلالت دارد که از پرورش خانوادگی، آموزش رسمی و فرهنگ شعلی سرچشمه می‌گیرد [۱۵] (این دانش، مهارت‌ها، سلیقه‌ها، رفتارها و سبک‌های تعاملی؛ تعیین‌کننده سلامت فرهنگی و اجتماعی است. آگاهی، عادت، آداب و رسوم نگرش، باور و هنجارها؛ مهم‌ترین مکانیسم مبارزه با کج‌روی و بزهکاری‌هاست که در قلب سرمایه فرهنگی نهفته است [۴۵] به‌طور کلی سرمایه فرهنگی به سه شکل الف. تجسم‌یافته (موارد طولانی مدت ذهن و بدن)؛ ب. حالت عینیت یافته (اشیا فرهنگی که می‌تواند به سرمایه اقتصادی تبدیل شود) و ج. حالت نهادینه شده (دارایی شناخته شده مانند مدارک تحصیلی) است. سرمایه فرهنگی با ایجاد مهارت، دانش و آگاهی فرهنگی و سواد سلامت، میزان رفتارهای پرخطر را کاهش می‌دهد، یکی از مکانیسم‌های مبارزه با رفتارهای پرخطر تکیه بر رفتارهای غذایی سالم، نوشیدنی‌ها مجاز، عدم استعمال دخانیات، تکیه بر سبک ورزشی و رعایت بهداشتی‌های فردی است [۲۵] که جهان‌بینی و باورهای فرهنگی فرد و جامعه به آن جهت می‌دهد. سبک زندگی سلامت‌محور؛ الگوهای رفتاری سلامتی را می‌رساند که فعالیت روزمره با آن در ارتباط هستند. این سبک زندگی سالم، انتخاب‌ها و فرصت مناسبی را برای زیست سالم و دوری از رفتارهای پرخطر خلق می‌کند از نظر بورديو، ذائقه مجموعه‌ای از علایق و گرایش‌هایی است که هر فردی از ابتدای زندگی متناسب با سرمایه اقتصادی و فرهنگی‌اش آن را پذیرفته و درونی می‌سازد، به مرور در منش، شخصیت و رفتار وی متجلی می‌شود. افراد با سرمایه فرهنگی بالا، احتمالاً دارای آموزش بالا و ثروت بیشتر و در مقابل، افراد با سرمایه فرهنگی پایین، دارای آموزش پایین و ثروت کمتری هستند [۷] سرمایه فرهنگی در یک کلام با آموزش (تحصیلات) و شغل (طبقه اجتماعی) ارتباط دارد [۷] و ناظر بر خصوصیات فکری و تربیتی، ویژگی‌های آموزشی و مهارت‌های فرهنگی است [۶] به هر میزانی که فرد از داشته‌های فرهنگی، فکری، مهارتی و ذهنی قوی برخوردار بوده؛ سطح بالایی از عزت نفس، حرمت اجتماعی-نفس، سلامت نفس، خوداتکایی اجتماعی و استقلال شخصیتی را حفظ نموده و در

1. Distinction

تعهد اخلاقی-سازمانی، توسعه شبکه‌های دوستی-صمیمی و ایجاد تعهدات جمعی بین استاد و دانشجوی (ساختار و عاملیت) است که لزوم تعهد و احترام به هنجارها، ارزش‌ها و قوانین دانشگاهی را مطرح می‌کند، جامعه‌شناسان در مدل گذار از جامعه سنتی به جامعه مدرن، یکی از دلایل ناهنجارهای (آسیب‌های اجتماعی) را کاهش اقتدارهای اخلاقی، وجدان جمعی و راهبردهای مراقبتی می‌داند که در اثر کژکارکردی یا اختلال در کیفیت و کم سرمایه اجتماعی و فرهنگی مشاهده می‌شود. سرمایه‌ها سایبان حمایتی، پناهگاهی امن در دانشگاه برای کاهش اضطراب اجتماعی، نگرانی، فشارهای اجتماعی و نامالایماتی دانشجویان هستند. در نهایت وجود روابط خویشاوندی، همسایگی، سنت‌هایی جمعی در محیط دانشگاهی، دانشجویان را از اضطراب، دل‌نگرانی، افکار منفی و رفتارهای پرخطر نجات داده و سرمایه اجتماعی و فرهنگی؛ چشمه چاهی برای احساس کنترل اجتماعی یا منبعی برای مبارزه با رفتارهای پرخطر اجتماعی در عصر مدرنیته محسوب می‌شود.

۷- پیشینه پژوهش

پژوهش‌های صورت گرفته درباره رفتار پرخطر که ارتباط با محیط دانشگاهی و دانشجویی داشته در جدول شماره ۱ به‌طور خلاصه جهت تبیین و تحلیل ارائه شده است.

بحران‌ها و مسائل اجتماعی از خود محافظت و مراقبت می‌کند، این سرمایه نقش خودکنترلی درونی را دارد. منش‌های اجتماعی؛ کنش‌های فردی را ساماندهی کرده و در سبک تفریحی، عضویت در گروه‌ها؛ میزان دین‌داری؛ پایبندی به هنجارها و ارزش‌های اجتماعی خود را نمایان می‌سازد و به فرد شایستگی رفتاری عطا می‌کند. آگاهی و سرمایه فرهنگی؛ کاهش مصرف سیگار، رعایت خوردن و نوشیدنی سالم و مشارکت بهتر در امور ورزشی را ترغیب می‌کند. عادتواره زیستی و ذائقه اجتماعی، از سرمایه فرهنگی نشأت می‌گیرد که به سبک زندگی غیره مخاطره‌آمیز کمک می‌کند.

۶- جمع‌بندی نظری

می‌توان گفت که سرمایه اجتماعی و فرهنگی دو عنصر و شاخص مهمی در ارزیابی سلامت اجتماعی (جامعه بدون مخاطره رفتاری) هستند، محیط‌های آموزشی نیز برای حفظ سلامت محیطی، دوری از بزهکاری و آسیب‌های اجتماعی در دانشگاه، محیط‌های خوابگاهی و علمی، نیازمند سطح بالایی از سرمایه اجتماعی و فرهنگی هستند، این دو عنصر خلق‌کننده کنترل اجتماعی در رفتار دانشجویان هستند. نقش سرمایه اجتماعی و فرهنگی تأمین سعادت، سلامت، آرامش و کاهش رفتارهای مخاطره‌آمیز از طریق کنترل اجتماعی، خلق

جدول ۱. پیشینه تجربی پژوهش

نویسنده	گروه مورد مطالعه	نوع سرمایه	قومیت	حجم نمونه	ضریب همبستگی	شیوه نمونه‌گیری	روش + ابزار	رشته تحصیلی نویسنده	نوع سند
دلیری خمایی و صادقی فجه (۱۳۹۹)	دانشجویان دختر	سرمایه اجتماعی	فارس	۱۵۰	-۰/۴۷۰	طبقه‌ای	پیمایش + پرسشنامه	روانشناسی تربیتی	علمی و پژوهشی
بهرامی و همکاران (۱۳۹۹)	دانشجویان	سرمایه اجتماعی	کرد	۳۲۲	-۰/۵۱۲	در دسترس	پیمایش + پرسشنامه	روانشناسی تربیتی	علمی و پژوهشی
فتحی آبادی و همکاران (۱۳۹۸)	دانشجویان	سرمایه اجتماعی	آذری	۳۶۶	-۰/۳۷۲	طبقه‌ای	پیمایش + پرسشنامه	علوم تربیتی	پایان‌نامه ارشد

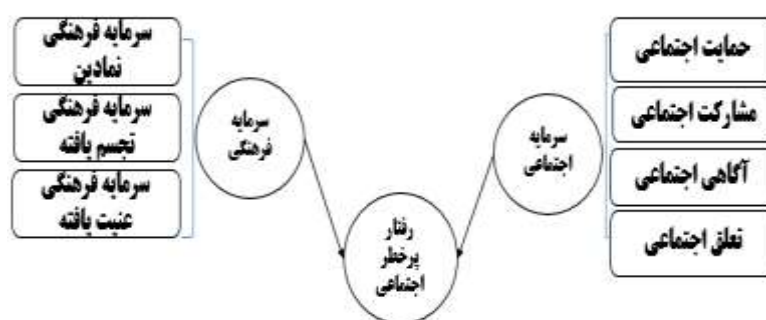
علمی و پژوهشی	جامعه‌شناسی	پیمایش+پرسشنامه	طبقه‌ای	-۰/۷۶۶	۶۰۰	فارس	سرمایه فرهنگی	جوانان	البرزی و همکاران (۱۳۹۸)
علمی و پژوهشی	جامعه‌شناسی	پیمایش+پرسشنامه	طبقه‌ای	-۰/۲۵۵	۳۸۴	فارس	سرمایه فرهنگی	دانشجویان	ناصری (۱۳۹۷)
علمی و پژوهشی	جامعه‌شناسی	پیمایش+پرسشنامه	طبقه‌ای	-۰/۱۰۰	۳۷۵	آذری	سرمایه فرهنگی	دانشجویان	کوهی و وفایی اقدم (۱۳۹۷)
علمی و پژوهشی	جامعه‌شناسی	پیمایش+پرسشنامه	خوشه‌ای	-۰/۱۲۰	۶۳۰	ترک	سرمایه فرهنگی	دانشجویان	نیازی و همکاران (۱۳۹۷)
علمی و پژوهشی	جامعه‌شناسی	پیمایش+پرسشنامه	طبقه‌ای تصادفی	۰/۳۶۷	۳۷۴	فارس	سرمایه اجتماعی	دانشجویان	افشانی و جعفری (۱۳۹۵)
علمی و پژوهشی	جامعه‌شناسی	پیمایش+پرسشنامه	طبقه‌ای	۰/۲۵۵	۳۸۴	فارس	سرمایه فرهنگی	دانشجویان	دانا فروهمکاران (۱۳۹۴)
علمی و پژوهشی	مدیریت آموزشی	پیمایش+پرسشنامه	تمام شمار	-۰/۳۱۰	۶۱۰۰۳	فارس	سرمایه اجتماعی (حمایت اجتماعی)	دانشجویان جدیدالورود	اکبری زردخانه و همکاران (۱۳۹۴)
علمی و پژوهشی	روانشناسی تربیتی	پیمایش+پرسشنامه	چندمرحله‌ای	-۰/۱۱۰	۲۴۴	عرب	پیوندهای اجتماعی	دانشجویان	مکتبی و همکاران (۱۳۹۳)
علمی و پژوهشی	روانشناسی تربیتی	پیمایش+پرسشنامه	تصادفی ساده	-۰/۲۴۱	۱۵۰	فارس	حمایت اجتماعی	دانشجویان د خطر	حسینیان و همکاران (۱۳۹۳)
پایان‌نامه ارشد	روانشناسی عمومی	پیمایش+پرسشنامه	خوشه‌ای	-۰/۳۸۰	۲۰۰	لر	حمایت اجتماعی	دانشجویان	آقاجان (۱۳۹۳)
علمی و پژوهشی	مشاوره	پیمایش+پرسشنامه	تصادفی	-۰/۱۴۵	۳۷۲	فارس	سرمایه اجتماعی	دانشجویان	باقری یزدی (۱۳۹۰)

۸- نقد و نوآوری پژوهش

رفتارهای پرخطر، مسئله اجتماعی-فرهنگی است که در بین دانشجویان و دانشگاهیان از جمله سیگار، مصرف دخانیات، خودکشی، هنجارشکنی و سایر رفتارهای غیرقانونی و ضد هنجاری افزایش یافته است. پژوهش‌های پیشینه زیادی در این امر انجام گرفته است،

بر این اساس هدف اصلی پژوهش مطالعه فراتحلیل جامع در سطح کلی ایران است، پژوهش حاضر با رویکرد فراتحلیل قصد دارد رابطه بین سرمایه اجتماعی و فرهنگی با رفتار پرخطر را تبیین و مطالعه کرده و اثر کلی آن را برآورد کند.

۹- مدل نظری پژوهش

شکل ۱. الگوی نظری پژوهش

۱۰- فرضیه پژوهش

به نظر می‌رسد بین سرمایه فرهنگی و اجتماعی و مؤلفه‌های آن با گرایش به رفتارهای پرخطر اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

۱۱- روش‌شناسی

در این تحقیق از فراتحلیل کمی بهره گرفته شده است. فراتحلیل برآورد اندازه اثر مطالعات در یک واحد اصلی است که با ارجاع به مقالات منتشره، سال پژوهش، متغیرهای معنی‌دار با وابسته ارزیابی می‌شود. برای دریافت و جمع‌آوری مقالات از سایت نورمگز، سیویلیکا، ایران داک و مگ ایران با کلیدواژه "سرمایه فرهنگی، اجتماعی و رفتار پرخطر" در بازه زمان ۱۳۹۰ الی ۱۴۰۳ با حجم نمونه ۲۶ تحقیق را شناسایی و بعد از کنترل از حیث روشی، اعتبار، روایی و یافته‌های علمی، تعداد ۱۳ سند وارد نرم‌افزار شده و اندازه اثر نهایی هر پژوهش و اثر نهایی کل به وسیله فرمول فیشر و کوهن برآورد شده است. برای تشخیص همگنی یا ناهمگنی تحقیقات فوق، از نمودار کیفی، آزمون Q استفاده شده و بعد از اثبات فرض ناهمگونی بین مطالعات از متغیر تعدیلگر (زمینه‌ای) برای سنجش میزان اثر آن بر رفتار پرخطر استفاده شده است. روش‌های آماری تحقیق اطلاعات موجود در تحقیق بعد از کدگذاری، با نرم‌افزار CMA2¹ برای انجام محاسبات آماری، تجزیه و تحلیل شدند.

۱۲- یافته‌های پژوهش

یافته‌های تحقیق در دودسته توصیفی و تحلیلی ارزیابی شده‌اند.

۱۳- توصیفی

- به لحاظ رشته تحصیلی نویسندگان، ۳۸ درصد جامعه‌شناسی؛ ۳۸ درصد روانشناسی، ۷ درصد علوم تربیتی؛ ۷ درصد مشاوره و ۱۰ درصد از رشته مدیریت آموزشی است.

- به لحاظ شیوه نمونه‌گیری، ۱۵ درصد تصادفی ساده، ۵۲ درصد تصادفی طبقه‌ای؛ ۱۵ درصد خوشه مرحله‌ای و ۹ درصد دسترس و ۹ درصد تمام شمار بوده است.

- دانشجویان موردبررسی در ۹۰ درصد دانشگاه دولتی، ۸ درصد علمی کاربردی و ۲ درصد دانشگاه آزاد هستند.

- ۸۴ درصد مقاله‌های پژوهشی و ۱۶ درصد پایان نامه‌های کارشناسی ارشد هستند.

- از بعد تحصیلات موردبررسی؛ ۷۰ درصد مقطع ارشد؛ ۲۰ درصد مقطع کارشناسی و ۱۰ درصد مقطع دکتری بوده است.

- از نظر جنسیت ۷۸ درصد پسر و ۲۲ درصد دختر بوده است.

۱۴- تحلیلی

در این بخش، فراتحلیل پژوهش در دو بخش مجزا (سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی)، ارائه شده است.

الف. اندازه اثر پژوهش سرمایه اجتماعی بر رفتار پرخطر

جدول شماره ۲؛ اندازه تأثیر سرمایه اجتماعی بر رفتارهای پرخطر اجتماعی دانشجویان را در تک‌تک پژوهش و به‌طور کلی نشان می‌دهد.

جدول شماره ۲. اندازه اثر پژوهش سرمایه اجتماعی بر رفتار پرخطر

نویسندگان و نوع سرمایه	اندازه اثر	حد پایین	حد بالا	Z	سطح معنی‌داری
بهرامی و همکاران (۱۳۹۹)	-۰/۵۱۲	-۰/۵۸۸	-۰/۴۲۷	-۱۰/۰۹۹	۰/۰۰۰
دلیری خمایی و صادقی فجه (۱۳۹۹)	-۰/۴۷۰	-۰/۵۸۶	-۰/۳۳۵	-۶/۱۸۴	۰/۰۰۰
فتحی آبادی و همکاران (۱۳۹۸)	-۰/۳۷۲	-۰/۴۵۷	-۰/۲۸۰	-۷/۴۴۵	۰/۰۰۰
افشانی و جعفری (۱۳۹۵)	-۰/۳۶۷	-۰/۲۷۱	-۰/۱۹۳	-۴/۱۱۰	۰/۰۰۰
اکبری زردخانه و همکاران (۱۳۹۴)	-۰/۳۱۰	-۰/۳۱۷	-۰/۳۰۳	-۷۹/۱۶۸	۰/۰۰۰
آقاجان (۱۳۹۳)	-۰/۳۸۰	-۰/۴۹۳	-۰/۲۵۵	-۵/۶۱۵	۰/۰۰۰
مکتبی و همکاران (۱۳۹۳)	-۰/۱۱۰	-۰/۸۳۲	-۰/۴۱۶	-۲/۷۱۵	۰/۰۰۱
حسینیان و همکاران (۱۳۹۳)	-۰/۲۴۱	-۰/۳۸۶	-۰/۰۸۴	-۲/۹۸۱	۰/۰۰۳
اثر کلی سرمایه اجتماعی بر رفتار پرخطر	-0/311	-۰/۳۱۸	-۰/۳۰۴	-۸۰/۴۲۳	۰/۰۰۰

ب. اندازه اثر پژوهش سرمایه فرهنگی بر رفتار پرخطر

جدول شماره ۳؛ اندازه تأثیر سرمایه فرهنگی بر رفتارهای پرخطر اجتماعی دانشجویان را در تک تک پژوهش و به طور کلی نشان می‌دهد.

نتایج جدول شماره ۲ نشان می‌دهد که سرمایه اجتماعی در تمامی تحقیقات بر رفتار پرخطر اجتماعی تأثیر معنی‌داری داشته و به طور کلی توانسته ۳۱ درصد از آن را تبیین و پیش‌بینی کند، با افزایش سرمایه اجتماعی؛ گرایش به رفتارهای پرخطر کاهش یافته و نقش محافظتی در برابر آسیب‌های رفتاری دانشجویان داشته است.

جدول شماره ۳. اندازه اثر پژوهش سرمایه فرهنگی بر رفتار پرخطر

نویسندگان و نوع سرمایه	اندازه اثر	حد پایین	حد بالا	Z	سطح معنی‌داری
البرزی و همکاران (۱۳۹۸)	-۰/۵۱۲	-۰/۵۸۸	-۰/۴۲۷	-۱۰/۰۹۹	۰/۰۰۰
کوهی و وفایی اقدم (۱۳۹۷)	-0/470	-۰/۵۸۶	-۰/۳۳۵	-۶/۱۸۴	۰/۰۰۰
نیازی و همکاران (۱۳۹۷)	-0/372	-۰/۴۵۷	-۰/۲۸۰	-۷/۴۴۵	۰/۰۰۰
دانافر و همکاران (۱۳۹۴)	-0/310	-۰/۳۰۳	-۰/۳۱۷	-۷۹/۱۶۹	۰/۰۰۰
ناصری (۱۳۹۷)	-0/380	-۰/۴۹۳	-۰/۲۵۵	-۵/۶۱۵	۰/۰۰۰
اثر کلی سرمایه فرهنگی بر رفتار پرخطر	-۰/۳۶۵	-۰/۵۲۸	-۰/۳۰۱	۴/۸۶۰	۰/۰۰۰

ج. ضریب اندازه اثر مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی بر رفتار پرخطر

جدول شماره ۴؛ اندازه اثر مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی بر رفتارهای پرخطر اجتماعی دانشجویان را به طور کلی نشان می‌دهد.

نتایج جدول شماره ۳ نشان می‌دهد که سرمایه فرهنگی در تمامی تحقیقات بر رفتار پرخطر اجتماعی تأثیر معنی‌داری داشته و به طور کلی توانسته ۳۶ درصد از آن را تبیین و پیش‌بینی کند، با افزایش سرمایه فرهنگی؛ گرایش به رفتارهای پرخطر کاهش یافته و به این معنی که با افزایش دانش، آگاهی و سواد فرهنگی؛ تمایل به رفتارهای پرخطر کاهش می‌یابد.

جدول شماره ۴. اندازه اثر مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی بر رفتار پرخطر

مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی	اندازه اثر	حد پایین	حد بالا	Z	سطح معنی‌داری
حمایت اجتماعی	-۰/۱۰۲	-۰/۲۳۴	-۰/۷۶۱	-۱۴/۰۵۴	۰/۰۰۰
مشارکت اجتماعی	-۰/۱۸۹	-۰/۴۷۱	-۰/۱۳۰	-۱۲/۱۳۸	۰/۰۰۰
آگاهی اجتماعی	-۰/۳۲۶	-۰/۱۲۶	-۰/۰۸۹	-۲/۷۹۰	۰/۰۰۰
تعلق اجتماعی	-۰/۱۵۶	-۰/۱۰۰	-۰/۳۴۰	-۳/۹۱۰	۰/۰۰۰

- بین آگاهی اجتماعی و گرایش به رفتارهای پرخطر اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود داشته و ۳۲ درصد از آن را تبیین می‌کند.

- بین تعلق اجتماعی و گرایش به رفتارهای پرخطر اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود داشته و ۱۵ درصد از آن را تبیین می‌کند.

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی بر رفتار پرخطر اجتماعی دانشجویان تأثیر معنی‌داری داشته است. بر این اساس:

- بین حمایت اجتماعی و گرایش به رفتارهای پرخطر اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود داشته و ۱۰ درصد از آن را تبیین می‌کند.

- بین مشارکت اجتماعی و گرایش به رفتارهای پرخطر اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود داشته و ۱۸ درصد از آن را تبیین می‌کند.

د.ضریب اندازه اثر مؤلفه‌های سرمایه فرهنگی بر رفتار پرخطر
جدول شماره ۵؛ اندازه اثر مؤلفه‌های سرمایه فرهنگی بر رفتارهای پرخطر اجتماعی دانشجویان را به‌طور کلی نشان می‌دهد.

جدول شماره ۵. اندازه اثر مؤلفه‌های سرمایه فرهنگی بر رفتار پرخطر

مؤلفه‌های سرمایه فرهنگی	اندازه اثر	حد پایین	حد بالا	Z	سطح معنی‌داری
سرمایه فرهنگی نمادین	-۰/۴۳۱	-۰/۲۱۹	-۰/۱۰۹	-۵/۱۲۶	۰/۰۰۰
سرمایه فرهنگی تجسم‌یافته	-۰/۳۰۰	-۰/۲۸۵	-۰/۱۳۰	-۱۲/۸۶۱	۰/۰۰۰
سرمایه فرهنگی عینت یافته	-۰/۱۸۹	-۰/۱۶۰	-۰/۰۵۲	-۸/۲۷۶	۰/۰۰۰

- بین سرمایه فرهنگی عینت یافته و گرایش به رفتارهای پرخطر اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود داشته و ۱۸ درصد از آن را تبیین می‌کند.

ر.ضریب اندازه اثر کل شاخص (سرمایه اجتماعی+ سرمایه فرهنگی) بر رفتار پرخطر
جدول شماره ۶؛ اندازه اثر کل شاخص بر رفتارهای پرخطر اجتماعی دانشجویان را به‌طور کلی نشان می‌دهد.

جدول شماره ۶. اندازه اثر کل شاخص (سرمایه اجتماعی+سرمایه فرهنگی) بر رفتار پرخطر

شاخص کلی (سرمایه اجتماعی+ فرهنگی)	اندازه اثر	حد پایین	حد بالا	Z	سطح معنی‌داری
اثر کلی هر دو شاخص بر رفتار پرخطر	-۰/۴۱۰	-۰/۵۱۰	-۰/۱۲۲	-۱۹/۱۸۰	۰/۰۰۰

واریانس، اختلاف و درنهایت ناهمگنی وجود داشته و نزدیکی شاخص به عدد ۱۰۰ (۸۲ درصد) میزان ناهمگنی میان پژوهش‌ها را نمایان می‌سازد. برای رفع این ناهمگنی؛ پژوهش بایستی نقش متغیرهای تعدیل‌گر (زمینه‌ای) مورد مطالعه قرار گیرد.

۱۶- بررسی مفروضه تورش انتشار

این خطا، ناشی از انتشار پژوهش‌های چاپ‌شده و عدم انتشار پژوهش‌های چاپ‌نشده و انواع خطاهاست، این عدم دسترسی محقق به تمام مطالعات، می‌تواند نتایج فراتحلیل را خدشه‌دار کند؛ به‌منظور بررسی این مفروضه از نمودار کیفی و روش رگرسیونی اگر، روش همبستگی رتبه‌ای بگو مزومدار و N ایمن از خطا؛ استفاده شده است.

۱۷- نمودار کیفی

نتایج این نمودار کیفی وارونه تداعی‌کننده تقارن نسبی مطالعات انجام‌شده است که در اطراف خط پراکنده‌شده‌اند، برای اطمینان از ناهمگنی پژوهش، از

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که مؤلفه‌های سرمایه فرهنگی بر رفتار پرخطر اجتماعی دانشجویان تأثیر معنی‌داری داشته است. بر این اساس:

- بین سرمایه فرهنگی نمادین و گرایش به رفتارهای پرخطر اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود داشته و ۴۳ درصد از آن را تبیین می‌کند.

- بین سرمایه فرهنگی تجسم‌یافته و گرایش به رفتارهای پرخطر اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود داشته و ۳۰ درصد از آن را تبیین می‌کند.

نتایج جدول شماره ۶ نشان می‌دهد که سرمایه فرهنگی و اجتماعی (شاخص کلی سرمایه) در ۱۳ تحقیق بر رفتار پرخطر اجتماعی تأثیر معنی‌داری داشته و به‌طورکلی توانسته ۴۱ درصد از آن را تبیین و پیش‌بینی کند، با افزایش شاخص کلی سرمایه‌ها در میان دانشجویان؛ از شدت گرایش به رفتارهای پرخطر اجتماعی کاسته می‌شود.

۱۵- بررسی مفروضه همگنی مطالعات

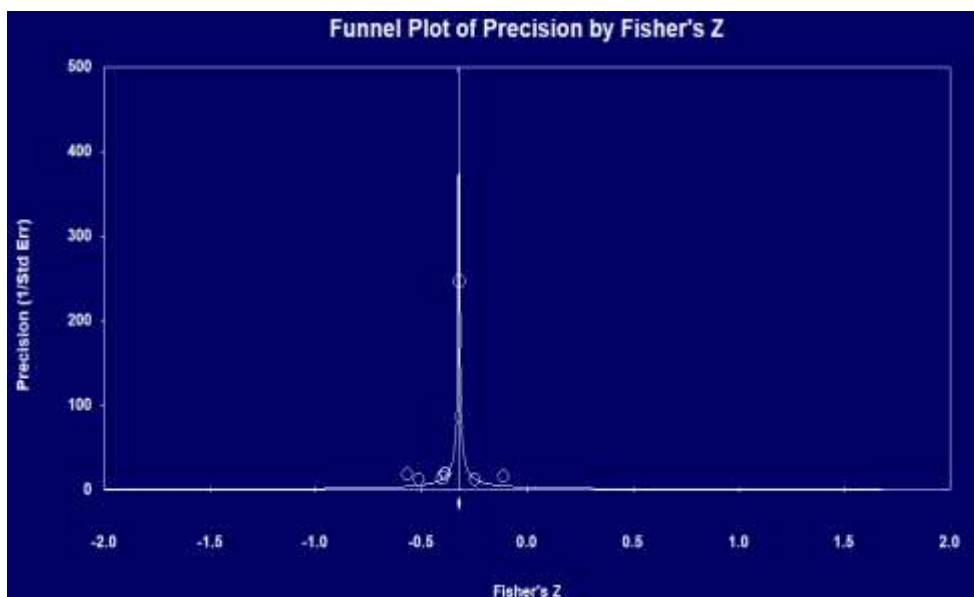
یکی از مفروضات اصلی فرا تحلیل آزمون Q (همگنی) مطالعات بوده که جهت بررسی این مفروضه آزمون فوق، بکار می‌رود.

جدول شماره ۷. نتایج آزمون Q

Q-value	df	p-value	i-squared
۶۷/۳۶۱	۱۲	۰/۰۰۰	۸۲/۱۸۶

نتایج جدول شماره ۷ نشان می‌دهد که $\text{sig} = 000/0$ و $Q = ۶۷/۳۶۱$ با اطمینان، ۹۹ درصد؛ بین پژوهش

نتایج همبستگی رتبه‌ای بگ و مزومدار و N ایمن استفاده می‌شود.

نمودار ۱. نمودار کیفی مبتنی بر خطای انتشار

اندازه اثر و دقت اثر، این رابطه معنی‌دار نبوده و فرض صفر مبتنی بر متقارن بودن نمودار کیفی و عدم سوگیری انتشار تأیید می‌شود.

۱۹- نتایج بررسی روش رگرسیون خطی اگر

۱۸- نتایج همبستگی رتبه‌ای بگ و مزومدار

جدول شماره ۸. نتایج همبستگی رتبه‌ای بگ و مزومدار

مقدار ضریب (tua)	z-value	sig
-۰/۱۸۴	۰/۶۷۱	۰/۳۴۵

طبق جدول، فوق مقدار تائوکندال بی برابر با $-۰/۱۸۴$ بوده که در سطح معنی‌داری ($۰/۳۴۵$)؛ باوجود رابطه بین

جدول شماره ۹. نتایج بررسی روش رگرسیون خطی اگر

P		df	t-value	خطای استاندارد (SE)	برش (B)
دو دامنه	یک دامنه				
۰/۱۴۹	۰/۱۲۴	۱۱	۲/۲۰۳	۰/۶۷۰	-۱/۴۷۸۷۷

جدول شماره ۱۰. محاسبات N ایمن از خطا

مقدار آماره	شاخص
۶۳/۵۵۰	مقدار Z برای مطالعات مشاهده‌شده
۰/۰۰۰	مقدار P برای مطالعات مشاهده‌شده
۰/۰۵۰	آلفا
۲	باقیمانده
۱/۹۵۹	مقدار Z برای آلفا
۱۳	تعداد مطالعات مشاهده‌شده
۳۶۵۵	مطالعات گم‌شده که مقدار P را به آلفا برساند

بر اساس نتایج رگرسیون خطی اگر، برش با $-۱/۴۷۸۷۷$ و فاصله اطمینان ۹۵ درصد برابر با $۰/۶۷۰$ است. از آنجا مقدار p یک دامنه $۰/۱۲۴$ و دو دامنه $۰/۱۴۹$ است و بیانگر این است که فرض صفر مبتنی بر متقارن بودن نمودار کیفی و عدم سوگیری انتشار تأیید می‌گردد.

۲۰- N ایمن از خطا

آزمون N ایمن از خطای روزنتال تعداد مطالعات گمشده (با میانگین اثر برابر با صفر) را بیان می‌کند که چه تعداد مطالعات بایستی به تحلیل محقق اضافه شود تا رابطه غیر معنادار شود.

۲۳- تأثیر سطح تحصیلات بر رفتار پرخطر اجتماعی

جدول شماره ۱۳. تأثیر تحصیلات بر رفتار پرخطر اجتماعی

تصادفی			تحصیلات
sig	z-value	اندازه ترکیبی	
۰/۰۰۰	۳/۱۳۷	۰/۱۸۹	کارشناسی
۰/۰۰۰	۴/۸۲۱	۰/۲۱۶	تحصیلات تکمیلی (کارشناسی ارشد و دکتری)
۰/۰۰۰	۷/۰۵۲	۰/۱۶۰	اثر کل

بین سطح تحصیلات و رفتار پرخطر اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود داشته و مقدار اثر آن برابر با ۰/۱۶۰ است، به لحاظ سطح تحصیلات؛ میزان سرمایه اجتماعی- فرهنگی در میان گروه تحصیلات تکمیلی (کارشناسی ارشد و دکتری) با مقدار ضریب ۰/۲۱۶ نسبت به کارشناسی‌ها ۰/۱۸۹، بیشترین نقش و تأثیر را در کاهش رفتار پرخطر اجتماعی داشته است.

۲۴- بحث و نتیجه‌گیری

رفتارهای پرخطر به رفتارهایی اطلاق می‌شود که باعث کاهش کیفیت زندگی دانشجویی، کاهش کیفیت نظام آموزشی، از بین رفتن انگیزه‌های تحصیلی-آموزشی، بیگانگی و تبدیل شدن دانشگاه به پنجره شکسته (فضای غیرقابل دفاع جمعی از ارزش و هنجارهای اجتماعی) می‌شود، در این میان سرمایه اجتماعی- فرهنگی نقش مهمی در کاهش رفتارهای پرخطر اجتماعی داشته و از آن‌ها در برابر این سبک زندگی خطرناک، محافظت می‌کند. دانشگاه در ایران، یکی از مبانی تربیت نیروی انسانی و نخبگان علمی و سازمانی کارآمد جهت اداره و مدیریت جامعه است، جامعه توسعه یافته، اقتصاد پیشرفته و صنعتی، نیازمند متخصصان کارآمد و متعهدی است که از دل دانشگاه‌ها بیرون می‌آیند، همچنین یک جامعه سالم و بهنجار، نیازمند دانشجویانی سالم، پاک‌دامن، بهنجار، مؤمن و دارای سطح سلامت فرهنگی و اجتماعی بالا هستند، این امر نیازمند محیطی با فقدان بسترهای خطرزا و سبک زندگی غیر خطرناک است، بر این منظور، پژوهش حاضر باهدف مطالعه دلایل و ریشه‌های رفتار پرخطر اجتماعی دانشجویی؛ نقش سرمایه اجتماعی و فرهنگی را

آماره N بیانگر این بوده که باید تعداد ۳۶۵۵ صورت بگیرد تا مقدار P دوسویه ترکیب شده از ۰/۰۵ تجاوز نکند. به این معنی که تعداد مطالعات دیگر (۳۶۵۵) باید انجام شود تا در نتایج نهایی محاسبات و تحلیل‌ها، خطاها کمتر گردد.

۲۱. تأثیر جنسیت بر رفتار پرخطر اجتماعی

جدول شماره ۱۱. تأثیر جنسیت بر رفتار پرخطر اجتماعی

تصادفی			جنسیت
sig	z-value	اندازه ترکیبی	
۰/۰۰۰	۶/۲۲۵	۰/۱۷۸	زنان
۰/۰۰۰	۷/۸۷۲	۰/۱۴۰	مردان
۰/۰۰۰	۱۳/۸۹۱	۰/۱۵۵	اثر کل

بین جنسیت و رفتار پرخطر اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود داشته و مقدار اثر آن برابر با ۰/۱۵۵ است، به لحاظ جنسیت؛ میزان سرمایه اجتماعی- فرهنگی در میان زنان با مقدار ضریب ۰/۱۷۸ نسبت به مردان ۰/۱۴۰، بیشترین نقش و تأثیر را در کاهش رفتار پرخطر اجتماعی داشته است.

۲۲- تأثیر وضع تاهل بر رفتار پرخطر اجتماعی

جدول شماره ۱۲. تأثیر وضع تاهل بر رفتار پرخطر اجتماعی

تصادفی			وضع تاهل
sig	z-value	اندازه ترکیبی	
۰/۰۰۰	۳/۰۴۱	۰/۱۹۸	مجرد
۰/۰۰۰	۵/۱۰۲	۰/۲۳۰	متاهل
۰/۰۰۰	۱۵/۰۱۲	۰/۱۸۷	اثر کل

بین وضع تاهل و رفتار پرخطر اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود داشته و مقدار اثر آن برابر با ۰/۱۸۷ است، به لحاظ وضع تاهل؛ میزان سرمایه اجتماعی- فرهنگی در میان گروه متأهل با مقدار ضریب ۰/۲۳۰ نسبت به مجردها ۰/۱۹۸، بیشترین نقش و تأثیر را در کاهش رفتار پرخطر اجتماعی داشته است.

همچنین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی در کاهش رفتارهای پرخطر اجتماعی تأثیر معنی‌داری داشته است:

- بین حمایت اجتماعی و گرایش به رفتارهای پرخطر اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود داشته و ۱۰ درصد از آن را تبیین می‌کند. هرچه میزان حمایت اجتماعی دانشگاه از دانشجویان و دانشگاه بیشتر شود، به همان میزان این حمایت و پشتیبانی اجتماعی، شرایط مراقبتی را تقویت کرده و از غلتیدن دانشجویان به سوی ناهنجارها، آسیب‌ها و افکار منفی ممانعت می‌کند.

- بین مشارکت اجتماعی و گرایش به رفتارهای پرخطر اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود داشته و ۱۸ درصد از آن را تبیین می‌کند. وجود کارگاه‌ها، نشست‌های عمومی، انجمن‌های علمی - فرهنگی و مشارکت دانشجویان در این مسائل دانشگاهی و امکان حضور جمعی در برنامه علمی و آموزشی، مانع از گرایش آن‌ها به رفتارهای پرخطر می‌شود.

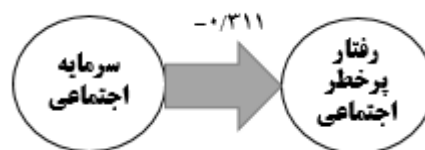
- بین آگاهی اجتماعی و گرایش به رفتارهای پرخطر اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود داشته و ۳۲ درصد از آن را تبیین می‌کند. افزایش آگاهی، اطلاعات، دانش و فهم دانشجویان نسبت به آسیب‌های اجتماعی و کسب مهارت‌های اجتماعی برای زیستن در محیط دانشگاهی و مقابله با چالش‌های اجتماعی و سازگاری محیطی؛ سطح گرایش به رفتارهای پرخطر اجتماعی را کاهش می‌دهد.

بین تعلق اجتماعی و گرایش به رفتارهای پرخطر اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود داشته و ۱۵ درصد از آن را تبیین می‌کند. وجود تعلق اجتماعی میان دانشجویان و داشتن تعهد و وابستگی آن‌ها به دانشگاه و خانواده؛ احساس پیوند با محیط و فضای دانشگاهی؛ مانع از فردگرایی، انزوا، تنهایی و طرد اجتماعی دانشجویان نموده و آن‌ها را به لحاظ ذهنی-رفتاری از اضطراب، افسردگی، تنش ذهنی و فشارهای روانی نجات داده و در نتیجه مانع از گرایش به رفتارهای پرخطر اجتماعی می‌شود.

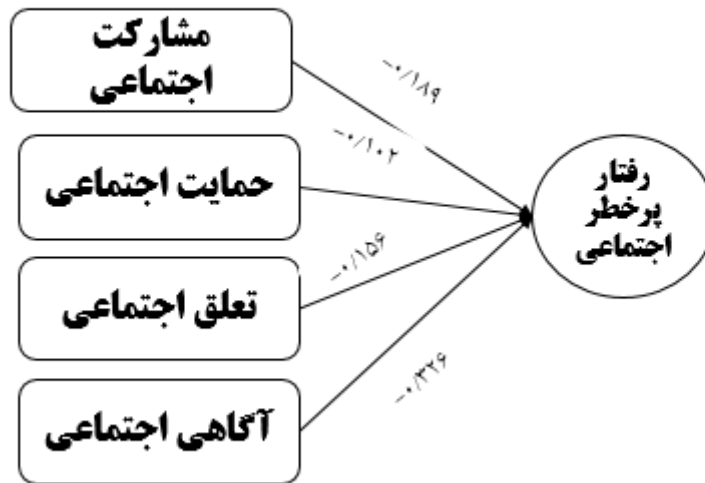
در این زمینه موردبررسی قرار داده است، این پژوهش نشان داد که:

الف. تأثیر سرمایه اجتماعی در کاهش رفتارهای پرخطر دانشجویی

بین سرمایه اجتماعی و کاهش رفتارهای پرخطر اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود داشته و مقدار ضریب تأثیر آن برابر با ۳۱ درصد است. با افزایش میزان سرمایه اجتماعی از جمله اعتماد دانشگاهی، انسجام دانشگاهی، مشارکت دانشگاهی و تعلق جمعی بین دانشجویان و دانشگاه؛ شرایط و زمینه‌های انجام رفتار پرخطر کاهش می‌یابد. به تعبیری پیوندهای جمعی میان دانشجویان و دانشگاه، از طریق سازوکارهای غیررسمی کنترلی (شرم‌سازی، حمایت و دفاع از دانشجو، تقویت ارتباط اجتماعی با دانشجو، نظارت طبیعی و خودجوش، تعهد سازمانی، مراقبت از همدیگر، تعامل دانشجو با استاد و دانشگاه، التزام به قانون اجتماعی نظام آموزشی)؛ اجازه ارتکاب به رفتارهای پرخطر اجتماعی دانشجویی را نمی‌دهد. نتایج یافته‌های پژوهش حاضر با یافته مطالعاتی بهرامی و همکاران (۱۳۹۹)؛ دلیری خمایی و صادقی فجه (۱۳۹۹)؛ فتحی آبادی و همکاران (۱۳۹۸)؛ افشانی و جعفری (۱۳۹۵)؛ اکبری زردخانه و همکاران (۱۳۹۴)؛ آقاچان (۱۳۹۳)؛ مکتبی و همکاران (۱۳۹۳) و حسینیان و همکاران (۱۳۹۳) همسو بوده و آن را تأیید می‌کند. تأثیر سرمایه اجتماعی بر رفتار پرخطر در شکل زیر نمایش داده شده است:

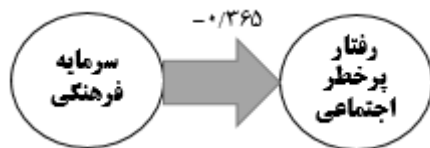

شکل ۲. تأثیر سرمایه اجتماعی بر رفتار پرخطر اجتماعی

شکل ۳. رابطه بین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و رفتار پرخطر اجتماعی

فرهنگی بر رفتار پرخطر در شکل زیر نمایش داده شده است.

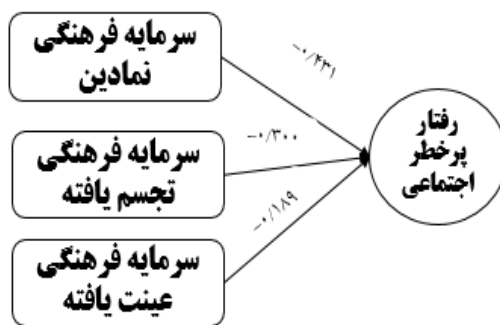
همچنین مؤلفه‌های سرمایه فرهنگی در کاهش رفتارهای پرخطر اجتماعی تأثیر معنی‌داری داشته است:

بین سرمایه فرهنگی نمادین و گرایش به رفتارهای پرخطر اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود داشته و ۴۳ درصد از آن را تبیین می‌کند. با افزایش سرمایه فرهنگی نمادین؛ از شدت و میزان گرایش به رفتارهای پرخطر کاسته می‌شود. بین سرمایه فرهنگی تجسم‌یافته و گرایش به رفتارهای پرخطر اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود داشته و ۳۰ درصد از آن را تبیین می‌کند. با افزایش سرمایه فرهنگی تجسم‌یافته؛ از شدت و میزان گرایش به رفتارهای پرخطر کاسته می‌شود.

بین سرمایه فرهنگی عینت یافته و گرایش به رفتارهای پرخطر اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود داشته و ۱۸ درصد از آن را تبیین می‌کند. با افزایش سرمایه فرهنگی عینت یافته؛ از شدت و میزان گرایش به رفتارهای پرخطر کاسته می‌شود.

ب. تأثیر سرمایه فرهنگی در کاهش رفتارهای پرخطر دانشجویی

بین سرمایه فرهنگی و کاهش رفتارهای پرخطر اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود دارد و مقدار ضریب تأثیر آن برابر با ۳۶ درصد است. سرمایه فرهنگی با ایجاد آگاهی، دانش، مهارت و تغییر و اصلاح جهان‌بینی دانشجویان و کسب عزت‌نفس و احترام اجتماعی؛ آن‌ها را از گرایش به رفتارهای پرخطر بازمی‌دارد. به‌طوری‌که سبک زندگی ورزشی، سبک زندگی بهنجار و سالم و آگاهی به پیامدهای رفتارهای ناهنجار؛ یکی از مهم‌ترین گام و راهبردها در برابر رفتارهای پرخطر است، بیشتر کج‌رفتاری و بزهکارهای دانشجویی به دلیل ناآگاهی، کمبود دانش و اطلاعات و همچنین سطح پایین دانش فرهنگی است و این امر از طریق ارتقای سرمایه فرهنگی امکان‌پذیر است. درنهایت با افزایش آگاهی اجتماعی دانشجویان و تبیین جهان‌بینی و اصلاح باورهای اجتماعی آن‌ها در دانشگاه، کلاس آموزشی و کارگاهی؛ شدت گرایش به رفتارهای پرخطر کاهش می‌یابد. این یافته با نتایج مطالعاتی البرزی و همکاران (۱۳۹۸)؛ کوهی و وفایی اقدم (۱۳۹۷)؛ نیازی و همکاران (۱۳۹۷)؛ دانافر و همکاران (۱۳۹۴) و ناصری (۱۳۹۷) همسو بوده و آن‌ها تأیید می‌کند. تأثیر سرمایه

شکل ۵. تأثیر مؤلفه‌های سرمایه فرهنگی و رفتار پرخطر اجتماعی

شده و در اثر کاهش کارکردهای مفید و اثربخش سرمایه اجتماعی و فرهنگی بر رفتار و اذهان دانشجویان؛ آن‌ها خود را رها، آزاد و فارغ از فشارهای بهنجار موجود فرض کرده و به‌مرور به دلیل احساس طرد، بی‌توجهی، بی‌منزلی و عدم ارزشمندی از سوی دانشگاه؛ به‌سوی رفتارهای منفی، مخرب، ضد هنجاری و وندالیسم گرایش می‌یابند. فضای مساعد فرهنگی-اجتماعی دانشگاه از حیث سرمایه اجتماعی و فرهنگی؛ با رفتارهای پرخطر و ناسالم اجتماعی از جمله مصرف مواد مخدر، افکار خودکشی، فعالیت‌های جنسی قبل از بلوغ، سیگار کشیدن، مصرف الکل، سوء مواد مخدر و بزهکاری ارتباطی معکوس دارد. به این معنی که تعلق اجتماعی، تعهد اجتماعی؛ احساس مسئولیت؛ انسجام، پیوندها، همبستگی اجتماعی؛ رعایت نظم، قانون و هنجارها در سطح دانشگاهی میان دانشجویان و سایر نیروی اجتماعی؛ بسترهای ظهور و شیوع رفتار پرخطر را کاهش می‌دهد. بر این سرمایه اجتماعی و فرهنگی نظم، ثبات، آرامش و امنیت را طریق خودکنترلی درونی و بیرونی در محیط دانشگاهی تقویت می‌کند. وجود یک کنترل خصوصی صمیمی در داخل دانشگاه و تقویت شبکه‌های صمیمی دانشگاهی؛ باعث توسعه آن به شبکه‌های بین دانشجویان شده و محیط دانشگاهی تبدیل به چشم‌های طبیعی همگانی جهت مبارزه با ناهنجاری‌ها و کج‌رفتاری‌ها می‌شود، انگار همگان همدیگر را پاییده، نظارت و کنترل می‌کنند، یک نوع دیده‌بانی طبیعی، خودجوش و پیشگیری‌محور که کنش‌های غیرنرمال و غیراستاندارد را داغ ننگ تلقی کرده و این رویه از طریق شرمساری‌سازی، تذکر، امربه‌معروف و نهی از منکر (بایدها و نبایدهای اجتماعی) مرسوم در ساختار سرمایه اجتماعی-فرهنگی؛ مانع از ازدیاد رفتارهای پرخطر میان دانشجویان است.

هر چه سطح سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی در بین دانشگاهیان، دانشجویان و ساختار سازمانی دانشگاه توسعه یابد، عوامل حمایتی، انسجامی، مشارکتی، تعلق دانشگاهی و آموزشی، دانش و آگاهی فرهنگی دانشجویان را از فردگرایی، انزوای اجتماعی، پریشانی اجتماعی و اضطراب نجات داده و مانع از اقدام به رفتارهای پرخطر می‌شود؛ زیرا دانش و تحصیلات فرهنگی همراه با پیوندهای جمعی (سرمایه اجتماعی)؛ محیط دانشگاهی را از بزهکاری، جرم، کج‌روی، اعتیاد، رفتارهای جنسی، مصرف دخانیات و سبک زندگی خطرناک و زهرآگین نگه‌داشته و از ظهور بی‌تفاوتی جمعی، آشفتگی هنجارهای دانشگاهی؛ بزهکاری آموزشی-دانشگاهی و مخاطره‌های اجتماعی جلوگیری می‌کند. مهم‌ترین نقش سرمایه اجتماعی و فرهنگی در کنار همدیگر در محیط دانشگاهی-آموزشی، مبارزه با ظهور و ترویج پنجره شکسته‌ای است که در اثر نابودی راهبردهای مراقبتی، حمایتی، آگاهی‌دهی و تبیین فرهنگی رخ می‌دهد و جامعه دانشگاهی را به‌سوی انجام کنش‌های پرخطر از جمله مصرف دخانیات، سیگار، الکل، قانون‌گریزی، ناهنجارهای اجتماعی ترغیب می‌کند؛ زیرا محیط با بی‌تفاوتی جمعی و انومی مواجه شده است؛ اما با وجود دو سرمایه فوق، بستر و زمینه‌های چنین باور اجتماعی وجود نخواهد داشت. سرمایه اجتماعی-فرهنگی به دلیل ایجاد پیوندها، کنترل و اصلاحگری، افراد را از رفتارهای پرخطر منع کرده و اجازه گرایش به جرم، بزهکاری، مصرف مواد مخدر و داروهای غیرمجاز را نمی‌دهد. جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی، سازگاری و هم‌رنگی اجتماعی، تعلق‌های مذهبی و ارتباط بین الگوهای مرجع دانشگاهی (سرمایه دانشگاهی) با دانشجویان، کیفیت و سطح سلامت اجتماعی را ارتقا بخشیده و با کاهش پیوندهای تعامل بین کنشگران (عاملیت-دانشجو) و ساختار (دانشگاه)؛ فاصله اجتماعی بیشتر

منابع

۱. افشانی، سید علیرضا و زینب جعفری. "رابطه سرمایه اجتماعی و امید به آینده در بین دانشجویان دانشگاه یزد". *فصلنامه علوم اجتماعی*، سال ۵۲، شماره ۳، ص. ۹۳-۱۱۶ (۱۳۹۵).
۲. آقاجان، مهدی. "رابطه سبک‌های تربیتی ادراک‌شده و حمایت اجتماعی خانواده و دوستان با رفتارهای پرخطر در دانشجویان". *پایان نامه کارشناسی ارشد*، دانشگاه گیلان، دانشکده روانشناسی عمومی (۱۳۹۳).
۳. اکبری زردخانه، سعید. حمید یعقوبی. عذرا شالباف، یعقوب عبدالله پور. ولی الله رضانی. و روح الله حدادی. "رفتارهای پرخطر و عوامل مرتبط با آن در دانشجویان دانشگاه‌های تحت پوشش وزارت علوم، تحقیقات و فناوری". *فصلنامه پژوهش‌های کاربردی روان‌شناختی*، دوره ۶، شماره ۱، ص ۱۳۵-۱۱۵ (۱۳۹۴).
۴. باقری یزدی، هانیه السادات. "رابطه سرمایه اجتماعی با خطرپذیری در دانشجویان دانشگاه علامه طباطبایی تهران". *فصلنامه علمی - پژوهشی رفاه اجتماعی*، سال ۱۱، شماره ۴، ص. ۲۵۰-۲۲۳ (۱۳۹۰).
۵. بهرامی، ژیلدا. فرزاد زندی. مریم اکبری. و هوشنگ جدیدی. "تدوین مدل علی رفتارهای پرخطر بر اساس سرمایه اجتماعی و مسئولیت‌پذیری با نقش میانجی هویت اخلاقی (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه)". *فصلنامه علم مطالعات راهبردی ورزش و جوانان*، شماره ۴۹، ص ۷۲-۵۳ (۱۳۹۹).
۶. بوردیو، پیر. "نظریه کنش؛ دلایل عملی و انتخاب عقلانی". ترجمه مرتضی مردی‌ها، تهران: انتشارات نقش و نگار (۱۳۸۰).
۷. بوردیو، پیر. "تمايز". ترجمه حسن چاوشیان، تهران: نشر ثالث (۱۳۹۲).
۸. حسینیان، سیمین. نوشین پردلان. حمید حیدری. و محمدرضا عابدی. "پیش‌بینی رفتار پرخطر بر اساس سبک‌های دل‌بستگی و حمایت اجتماعی در دانشجویان دختر دانشگاه اصفهان". *مجله پژوهش‌های انتظامی - اجتماعی زنان و خانواده*، سال ۲، شماره ۱، ص ۵۴-۴۲ (۱۳۹۳).
۹. دانافر، عباسعلی. گلنار دهقان دهنوی. سید علی هشمیان‌فر. و فاطمه دانافر. "بررسی رابطه بین سرمایه فرهنگی با بروز انواع رفتارهای پرخطر در بین دانشجویان دانشگاه یزد". *دوماهنامه علمی پژوهشی دانشکده بهداشت یزد*، سال ۱۴ شماره: ۶ (۵۴)، ص ۳۸۳-۳۷۲ (۱۳۹۴).
۱۰. دلیری، ژیلدا. "بررسی رابطه بین سرمایه فرهنگی با بروز انواع رفتارهای پرخطر در بین جوانان (مطالعه موردی: دانشجویان دانشگاه یزد)". *پایان‌نامه ارشد دانشکده علوم اجتماعی*، دانشگاه یزد (۱۳۹۲).
۱۱. عاطفی فر، حمیدرضا. حسین آقاجانی مسرایبی. و علیرضا محسنی تبریزی. "تیپولوژی راهبردهای مراقبت از رفتارهای پرخطر برحسب وضعیت اجتماعی-اقتصادی خانواده (مورد مطالعه: شهر تبریز)". *نشریه روان پرستاری*، دوره ۱۱، شماره ۵، ص ۱۴-۳ (۱۴۰۲).
۱۲. عشایری، طاهای. مریم امین. طاهره جهان پرور. و فائزه رقمی. "رابطه مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی با بزهکاری اجتماعی: فراتحلیل پژوهش‌های بازه زمانی ۱۳۸۷ الی ۱۴۰۰". *فصلنامه مدیریت سرمایه اجتماعی*، دوره ۹، شماره ۴، ص ۵۶۸-۵۴۳ (۱۴۰۱).
۱۳. عشایری، طاهای. حسن مؤمنی، حسن. هانیه عادل. و طاهره جهان پرور. "شناسایی فراتحلیل عوامل مؤثر بر رفتار پرخطر". *فصلنامه مطالعات میان فرهنگی*، سال ۱۷، شماره ۵۳، ص ۵۹-۳۱ (۱۴۰۱).
۱۴. فتحی آبادی، زهرا. "مطالعه رابطه کیفیت زندگی و سرمایه اجتماعی خانواده با رفتارهای پرخطر دانشجویان دانشگاه شهید مدنی آذربایجان". *پایان‌نامه کارشناسی ارشد*، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی (۱۳۹۸).
۱۵. کریم‌زاده، بیاض. بابک پور قهرمانی. و جمال بیگی. "بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و فرهنگی با گرایش به بزهکاری سایبری". *دو فصلنامه جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه*، سال ۱۰، شماره ۱، ص ۲۹۱-۲۶۷ (۱۴۰۰).
۱۶. کوهی، کمال. و طاهره وفایی اقدم. "بررسی نقش عوامل اجتماعی در بروز رفتارهای پرخطر و زمینه‌های اجتماعی مرتبط با آن (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه تبریز)". *نشریه دانش انتظامی آذربایجان شرقی*، پیاپی ۳۰، ص. ۵۴-۳۱ (۱۳۹۷).
۱۷. مکتبی، غلامحسین. عبدالله سلطانی، منیژه ابواسحاقی. و حسن نوکارتیزی. "رابطه پیوندهای والدینی و ابراز وجود با رفتارهای پرخطر در دانشجویان دانشگاه

Journal of Sociology, 94, S95-S120.(1988)

27. Daliri Khomami, H. & Sadeghi Afjeh, Z. "Predictive Role of Social Capital and Mental Health in Tendency to Risky Behaviors in Students Document Type : Original Article", *Razavi Int Med*. 2021 December; 9(4):e1034 doi: 10.30483/RIJM.2021.254182.1034.(2020).
28. Deutschmann, M., Magdalena P.P. & Wanke, M. "Risk Behavior of Youth - Social Definition of Risk", *Zeszyty Pracy Socjalnej*, ISSN 1507-4285, e-ISSN 2449-6138 DOI: 10.4467/24496138ZPS.20.031.13086.(2020).
29. Dishion, T. J. McCord, J. & Poulin, F. "When interventions harm: Peer groups and problem behavior". *American Psychologist*, 54(9), 755.(1999).
30. Donovan, J. E. & Jessor, R. "Structure of problem behavior in adolescence and young adulthood". *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 53(6), 890. doi: 10.1037/0022-006X.53.6.890(1985).
31. Giddens A. (1991). "Modernity and Self-identity: Self and Society in the Late Modern Age". Stanford University Press, Stanford.(1991)
32. Hawdon, J. & Ryan, J. (2009). Social capital, social control, and changes in victimization rates. *Crime & Delinquency*, 55, 526-549
33. Helliwell, P. J. "Suicide amongst anaesthetists-in-training". *Anaesthesia*, 38, 1097.(2007).
34. Jessor, R. "Risk behavior in adolescence: A psychosocial framework for understanding and action". *Journal of Adolescent Health*, 12(8), 597-605. doi: 10.1016/1054-139X(91)90007-K.(1991).
35. Kinard, B. R. A. "Comparison of advertising, social, and cognitive predictors of adolescent and adult risk behaviors (Doctoral dissertation)". Mississippi State University, ABD.(2006).
36. Matsueda, R. L. & Drakulich, K. M. "Measuring collective efficacy: a multilevel measurement model for nested data". *Sociological Methods & Research*, 45(2), 191-230.(2016).

شهید چمران اهواز". دو فصلنامه مشاوره کاربردی، دوره ۴، شماره ۲، ص ۸۲-۶۹ (۱۳۹۳).

۱۸. نیازی، محسن. محمد عباسزاده. و موسی سعادت. "مطالعه جامعه شناختی نقش مداخله گرایانه سرمایه های فرهنگی و نمادین در تأثیرگذاری سرمایه ی اقتصادی بر بروز رفتارهای پرخطر در بین جوانان شهر تبریز". *مطالعات جامعه شناختی شهری (مطالعات شهری)*، شماره ۲۷، ص ۹۰-۴۹ (۱۳۹۷).

19. ABAZARI, F. HAGHDOOST, A.A. ABBASZADEH, A. "The Relationship between Students' Bonding to School and Multiple Health Risk Behaviors among High School Students in South-East of Iran". *Iranian J Publ Health*, Vol. 43, No.2, Feb 2014, pp.185-192.(2013).

20. Arslan, G. & Balkis, M. "The investigation of relationship between problem behaviors and family problems in adolescence". *SDU International Journal of Educational Studies*, 1(1), 11-23.(2023).

21. Beck U. "World at Risk. Polity Press". Cambridge.(2009).

22. Bourdieu, P. "The Force of Law: Toward a Sociology of the Juridical Field". *Hastings Law J*. 38: 805-53.(1986).

23. Burchfield, K. B. & Silver, E. "Collective efficacy and crime in Los Angeles neighborhoods: Implications for the Latino paradox". *Sociological Inquiry*, 83(1), 154-176.(2013).

24. Busse, H. Buck, C. Stock, C. Zeeb, H. Pischke, C.R. Fialho, P.M.M. Wendt, C. Helmer, S.M. "Engagement in Health Risk Behaviours before and during the COVID-19 Pandemic in German University Students: Results of a Cross-Sectional Study". *Int. J. Environ. Res. Public Health* 2021, 18, 1410. <https://doi.org/10.3390/ijerph1804141>. (2021).

25. Cockerham, W. C. "Health and Social Change in Russia and Eastern Europe". London: Routledge.(1999).

26. Coleman, J. S. "Social capital in the creation of human capital". *American*

42. Schnettler S and Steinbach A. "Is Adolescent Risk Behavior Associated With Cross-Household Family Complexity? An Analysis of Post-separation Families in 42 Countries". *Front. Sociol.* 7:802590. doi: 10.3389/fsoc.2022.802590. (2022).
43. Siyez, D. M. "Ergenlerde problem davranışlar". Ankara: Pegem Akademi. (2009).
44. Sutherland, A. Brunton-Smith, I. & Jackson, J. "Collective efficacy, deprivation and violence in London". *British Journal of Criminology*, 53(6), 1050-1074. (2013).
45. Young, Kathryn M. Katie R. Billings. "Legal Consciousness and Cultural Capital", *Law & Society Review*, Volume 54, Number 1 (2020): 33-65. (2020).
37. Prieur, A. Skjøtt-Larsen, J. & Rosenlund, L. "Cultural Capital Today: a case study from Denmark". *Poetics*, 36(1), 45-70. (2008).
38. Putnam, R. "Bowling alone: The collapse and revival of American community". New York, NY: Simon & Schuster. (2000).
39. Raghibi M. "Examining High Risky Behavior among Students of Zahedan Universities." *Int J High Risk Behav Addict.*;1(1): 39-43. DOI: 10.5812/ijhrba.4188. (2012).
40. Rosenfeld, R. Messner, S. F. & Baumer, E. P. "Social capital and homicide". *Social Forces*, 80, 283-310. (2001).
41. Rukus, J. & Warner, M. E. "Crime rates and collective efficacy: the role of family friendly planning". *Cities*, 31, 37-46. (2013).